

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. *Oblicza geografii*. Zakres podstawowy. Część II

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
I. Zmiany na mapie politycznej				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>państwo, eksklawa, terytorium zależne</i> • wymienia elementy państwa • wymienia wielkie państwa i minipaństwa • określa różnice w powierzchni państw • podaje powierzchnię Polski • podaje aktualną liczbę państw świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kolonializm, dekolonizacja</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>integracja, dezintegracja</i> • wymienia przyczyny procesów integracyjnych na świecie • wymienia państwa w Europie powstałe po 1989 r. • podaje przykłady organizacji międzynarodowych • wymienia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie • wyjaśnia różnice między terroryzmem a konfliktem zbrojnym • wymienia wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego państw	Uczeń: • podaje przykłady eksklaw i wskazuje je na mapie • wskazuje na mapie wielkie państwa i minipaństwa • określa pozycję Polski w Europie pod względem powierzchni • wskazuje na mapie świata obszary kolonialne krajów europejskich z połowy XX w. • wyjaśnia różnicę między integracją a dezintegracją państw • podaje przykłady procesów integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • określa główne cele ONZ • wskazuje na mapie świata miejsca ważniejszych konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych w wybranych regionach w XXI w. • podaje definicje wskaźników rozwoju krajów: PKB, HDI, MPI • omawia na wybranych przykładach cechy krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego	Uczeń: • podaje przykłady terytoriów zależnych w XXI w. na świecie • odczytuje na mapach aktualny podział polityczny • wyjaśnia przyczyny zmian na mapie politycznej świata • omawia na przykładach procesy integracji i dezintegracji w Europie po 1989 r. • podaje przykłady organizacji międzyrządowych i pozarządowych • podaje przykłady organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska • omawia przyczyny konfliktów zbrojnych na świecie • charakteryzuje wybrane konflikty na świecie w latach 90. XX w. i na początku XXI w. • omawia przyczyny dysproporcji w rozwoju społeczno-gospodarczym państw świata • omawia składowe wskaźnika HDI na przykładzie Polski • opisuje zróżnicowanie przestrzenne państw świata według wskaźników HDI i MPI	Uczeń: • podaje przykłady krajów nieuznawanych na arenie międzynarodowej • wymienia skutki kolonializmu • omawia wpływ kolonializmu na współczesny podział polityczny świata • opisuje zmiany, które zaszły na mapie politycznej świata po II wojnie światowej • analizuje przyczyny integracji politycznej, gospodarczej i militarnej na świecie na przykładzie Unii Europejskiej • omawia skutki konfliktów zbrojnych i ataków terrorystycznych na świecie • ocenia strukturę PKB Polski na tle innych krajów • porównuje strukturę PKB państw znajdujących się na różnych poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego	Uczeń: • przedstawia przyczyny i skutki dekolonizacji • wykazuje związek między zasięgiem kolonii a językiem urzędowym w państwach Ameryki Południowej • analizuje wpływ kolonizacji na dysproporcje w rozwoju państw • omawia pozytywne i negatywne skutki integracji politycznej i gospodarczej na świecie • przedstawia wpływ mediów na społeczny odbiór przyczyn i skutków konfliktów na świecie na wybranych przykładach • omawia konsekwencje zróżnicowania poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego krajów i regionów na świecie
II. Ludność i urbanizacja				
Uczeń: • podaje aktualną liczbę ludności świata i prognozy zmian • porównuje kontynenty pod względem liczby ludności • wymienia najludniejsze państwa	Uczeń: • przedstawia przyczyny zmian liczby ludności świata • podaje różnice w przyroście naturalnym w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym	Uczeń: • analizuje dynamikę zmian liczby ludności świata • wyjaśnia przyczyny różnic między wartością przyrostu naturalnego w krajach wysoko i słabo rozwiniętych	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie • analizuje przestrzenne różnice w wielkości wskaźników urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego	Uczeń: • przedstawia skutki zmian tempa wzrostu liczby ludności na świecie • ocenia konsekwencje eksplozji demograficznej i regresu demograficznego w wybranych

na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>przyrost naturalny, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów, współczynnik przyrostu naturalnego</i> • opisuje model przejścia demograficznego • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksplozja demograficzna, regres demograficzny</i> • wymienia typy demograficzne społeczeństw • wymienia dominujące na świecie modele rodziny • wyjaśnia znaczenie terminu <i>współczynnik dzietności</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ekumena, subekumena, anekumena</i> • wymienia czynniki rozmieszczenia ludności w podziale na przyrodnicze, społeczno-gospodarcze i polityczne • wymienia bariery osadnicze • wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> • wymienia najgęściej zaludnione kraje na świecie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>imigracja, emigracja, reemigracja, saldo migracji</i> • przedstawia podział migracji • podaje główne kierunki współczesnych migracji ludności na świecie • wymienia odmiany ludzkie – główne i mieszane • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>narod, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna</i> • wymienia mniejszości narodowe w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>religia</i> • wymienia religie uniwersalne • wymienia i wskazuje na mapie główne kręgi kulturowe na świecie • wymienia rodzaje jednostek osadniczych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>miasto, wieś</i> • wymienia czynniki lokalizacji jednostek	• oblicza współczynniki urodzeń, zgonów i przyrostu naturalnego • opisuje fazy rozwoju demograficznego • podaje przykłady państw, w których występuje eksplozja demograficzna i regres demograficzny • porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym • wymienia przyczyny starzenia się społeczeństw • podaje przykłady państw starzejących się • wymienia modele rodziny i omawia ich występowanie na świecie • podaje wybrane czynniki rozmieszczenia ludności na świecie • opisuje ograniczenia w rozmieszczeniu ludności • oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia dla wybranego obszaru • wskazuje obszary słabo zaludnione i bezludne • podaje główne przyczyny migracji na świecie • wskazuje na mapie kraje emigracyjne i imigracyjne • odróżnia uchodźstwo od migracji ekonomicznej • charakteryzuje główne i mieszane odmiany ludzkie • wymienia przykłady krajów jednolitych oraz zróżnicowanych pod względem narodowościowym • opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne w Polsce • charakteryzuje wielkie religie i wskazuje na mapie obszary ich występowania • podaje cechy wybranych kręgów kulturowych ludności świata • przedstawia strukturę wyznaniową w Polsce • charakteryzuje osadnictwo wiejskie • omawia czynniki kształtujące sieć miejską • omawia płaszczyzny procesu urbanizacji • przedstawia wskaźnik urbanizacji i jego zróżnicowanie w Polsce i na świecie	pod względem społeczno-gospodarczym • opisuje przyczyny występowania eksplozji demograficznej i regresu demograficznego na świecie • omawia zróżnicowanie struktury wieku na świecie • wymienia czynniki kształtujące strukturę wieku • omawia zróżnicowanie współczynnika dzietności • analizuje wpływ wybranych czynników na rozmieszczenie ludności na świecie • opisuje bariery osadnicze • omawia cechy rozmieszczenia ludności na świecie • analizuje zróżnicowanie gęstości zaludnienia na świecie • omawia obszary zamieszkane i niezamieszkane na świecie • omawia współczesne migracje zagraniczne • analizuje saldo migracji zagranicznych na świecie • wyjaśnia przyczyny dodatniego lub ujemnego salda migracji na świecie • opisuje zróżnicowanie narodowościowe wybranych krajów • omawia zróżnicowanie etniczne wybranych krajów • omawia strukturę religijną w wybranych krajach • przedstawia zróżnicowanie religijne w Polsce • charakteryzuje kręgi kulturowe ludności świata i wskazuje je na mapie • omawia zróżnicowanie typów wsi na przykładzie Europy • opisuje zróżnicowanie sieci osadniczej na świecie • wymienia przyczyny urbanizacji wybranych regionów świata • charakteryzuje typy zespołów miejskich, podaje ich przykłady w Polsce i na świecie oraz wskazuje je na mapie • charakteryzuje obszary wiejskie na świecie	na świecie • analizuje przyczyny kształtujące przyrost naturalny w poszczególnych fazach przejścia demograficznego • analizuje i porównuje piramidy wieku i płci w wybranych krajach świata • omawia przyczyny i skutki starzenia się ludności oraz jego zróżnicowanie na świecie • określa społeczno-kulturowe uwarunkowania zróżnicowania modelu rodziny • porównuje współczynnik dzietności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych pod względem społeczno-gospodarczym • przedstawia prawidłowości w rozmieszczeniu ludności świata • opisuje problemy uchodźców w wybranych państwach • przedstawia konsekwencje zróżnicowania narodowościowego i etnicznego ludności na wybranych przykładach • przedstawia konsekwencje zróżnicowania religijnego i kulturowego ludności na świecie • analizuje sieć osadniczą wybranych regionów świata na podstawie map cyfrowych • przedstawia gęstość zaludnienia obszarów miejskich na wybranych etapach urbanizacji • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania poziomu urbanizacji na świecie • wymienia skutki urbanizacji wybranych regionów świata • podaje przyczyny zacierania się granic między miastem a wsią • wyjaśnia przyczyny depopulacji niektórych wsi w Polsce i w Europie	państwach • analizuje i ocenia zróżnicowanie ludności świata pod względem dzietności w różnych regionach świata • przedstawia społeczno-ekonomiczne i ekologiczne skutki nadmiernej koncentracji ludności • omawia skutki ruchów migracyjnych dla społeczeństw i gospodarki wybranych państw świata • podaje przykłady działań, które mogą ograniczyć negatywne przejawy zróżnicowania rasowego, narodowościowego i etnicznego ludności świata • analizuje wpływ religii na życie człowieka i na gospodarkę • omawia wkład kręgów kulturowych w dziedzictwo kulturowe ludzkości • opisuje wpływ środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozwoju społeczno-gospodarczego na zróżnicowanie poziomu rozwoju sieci osadniczej na świecie • analizuje przyczyny i skutki urbanizacji wybranych regionów świata • przedstawia zależność między udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju
--	--	--	--	--

osadniczych i rozwoju sieci osadniczej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • wymienia płaszczyzny urbanizacji • podaje fazy urbanizacji • podaje typy zespołów miejskich • podaje różnicę między wsią a obszarem wiejskim • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wieś, obszar wiejski</i> • wymienia kryteria podziału jednostek osadniczych • podaje na wybranych przykładach funkcje wsi	• opisuje fazy urbanizacji • wymienia typy aglomeracji i podaje przykłady w Polsce i na świecie • wymienia czynniki wpływające na rozwój obszarów wiejskich	• omawia zmiany funkcji współczesnych wsi		
III. Sektory gospodarki. Globalizacja				
Uczeń: • przedstawia podział gospodarki na sektory • wymienia funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>globalizacja, indeks globalizacji</i> • wymienia płaszczyzny globalizacji	Uczeń: • omawia znaczenie poszczególnych sektorów gospodarki • opisuje funkcje poszczególnych sektorów gospodarki • wyjaśnia, czym jest struktura zatrudnienia • wymienia kraje o najwyższym indeksie globalizacji na świecie	Uczeń: • porównuje strukturę zatrudnienia w wybranych krajach w latach 90. XX w. i obecnie • opisuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce po 1950 r. • omawia przebieg procesów globalizacji na płaszczyźnie gospodarczej, społecznej i politycznej	Uczeń: • omawia zmiany w strukturze zatrudnienia ludności Polski na tle krajów o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • wykazuje zależność między wskaźnikami indeksu globalizacji a poziomem rozwoju społeczno-gospodarczego kraju • analizuje skutki globalizacji na przykładzie Polski	Uczeń: • przedstawia przyczyny i prawidłowości zmiany roli sektorów gospodarki w rozwoju cywilizacyjnym w wybranych krajach świata i w Polsce • przedstawia wpływ globalizacji na gospodarkę światową i życie człowieka
IV. Rolnictwo, leśnictwo i rybactwo				
Uczeń: • wymienia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa • wymienia formy użytkowania ziemi • wymienia elementy tworzące strukturę użytków rolnych • wymienia najważniejsze grupy roślin uprawnych i podaje przykłady należących do nich roślin • wymienia czołowych producentów wybranych roślin uprawnych • wymienia najważniejsze grupy zwierząt gospodarskich i podaje przykłady zwierząt należących do każdej grupy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogłowie</i> • podaje kraje o największym pogłowiu	Uczeń: • przedstawia zróżnicowanie warunków przyrodniczych produkcji rolnej na świecie • omawia formy użytkowania ziemi na świecie i w Polsce • opisuje strukturę użytków rolnych na świecie i w Polsce • omawia czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw • przedstawia podział i zastosowanie roślin uprawnych • przedstawia podział zwierząt gospodarskich i kierunki ich chowu • wyjaśnia różnicę między chowem a hodowlą • omawia rozmieszczenie lasów na Ziemi • przedstawia rozmieszczenie głównych	Uczeń: • wyjaśnia wpływ czynników przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa na świecie • porównuje strukturę użytkowania ziemi w Polsce ze strukturą użytkowania ziemi w wybranych krajach • opisuje warunki i rejony upraw wybranych roślin oraz ich głównych producentów • dostrzega różnicę między chowem intensywnym a chowem ekstensywnym • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • omawia przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości na świecie	Uczeń: • opisuje zróżnicowanie przyrodniczych warunków produkcji rolnej w wybranym kraju lub regionie • omawia zmiany w strukturze użytkowania ziemi na świecie • omawia warunki i rejony uprawy oraz głównych producentów zbóż, roślin przemysłowych, bulwiastych i korzeniowych • omawia uprawę warzyw i owoców oraz użytków na świecie • omawia czynniki gospodarcze i religijno-kulturowe wpływające na rozmieszczenie pogłowia zwierząt gospodarskich na świecie • charakteryzuje rozmieszczenie i wielkość pogłowia bydła, trzody	Uczeń: • wyjaśnia zależność poziomu produkcji rolnej od warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych na wybranych przykładach • porównuje obecny zasięg wybranych roślin uprawnych z obszarami ich pochodzenia • przedstawia tendencje zmian w pogłowiu zwierząt gospodarskich na świecie • uzasadnia konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami leśnymi na świecie • rozumie zasady zrównoważonej gospodarki leśnej i ochrony przyrody dostrzega związki między wykorzystaniem zasobów

bydła, trzody chlewnej, owiec i drobiu na świecie - wymienia funkcje lasów - wymienia czynniki decydujące o rozmieszczeniu lasów na Ziemi - wyjaśnia, czym jest <i>wskaźnik lesistości</i> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rybactwo, rybołówstwo, akwakultura, marikultura</i> - podaje kraje, w których rybołówstwo odgrywa istotną rolę wymienia najczęściej poławiane organizmy wodne	łowisk na świecie omawia rozmieszczenie najbardziej eksploatowanych łowisk na świecie wyjaśnia, czym jest przełowienie	i w Polsce - przedstawia sposoby wykorzystania lasów na świecie - opisuje wielkość i znaczenie rybołówstwa na świecie - omawia znaczenie akwakultury w gospodarce morskiej świata	chlewnej, owiec i drobiu na świecie opisuje skutki rabunkowej i racjonalnej gospodarki leśnej w wybranych regionach świata omawia wpływ rybołówstwa i akwakultury na równowagę w środowisku	biologicznych mórz i wód śródlądowych a potrzebą zachowania równowagi w ekosystemach wodnych
V. Przemysł				
Uczeń: - wyjaśnia, czym jest <i>przemysł</i> - wymienia czynniki lokalizacji przemysłu - przedstawia działy przemysłu high-tech - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>industrializacja, dezindustrializacja, reindustrializacja</i> - podaje przykłady procesów dezindustrializacji na świecie - wymienia źródła energii na świecie w podziale na odnawialne i nieodnawialne - wymienia główne surowce energetyczne i przykłady ich wykorzystania - wymienia największych na świecie producentów surowców energetycznych - wyjaśnia, na czym polega <i>bilans energetyczny</i> - podaje największych producentów energii elektrycznej - wymienia rodzaje elektrowni wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych - wymienia pozytywne i negatywne skutki rozwoju energetyki jądrowej	Uczeń: - przyporządkowuje rodzaj lokalizacji przemysłu do zakładów przemysłowych - podaje cechy przemysłu tradycyjnego i jego rozmieszczenie na świecie - wymienia cechy przemysłu high-tech i jego rozmieszczenie na świecie - wymienia cechy industrializacji, dezindustrializacji i reindustrializacji - podaje różnicę między industrializacją a reindustrializacją - omawia odnawialne źródła energii - opisuje nieodnawialne źródła energii - przedstawia strukturę produkcji energii na świecie - podaje zalety i wady elektrowni ciepłych i jądrowych - omawia zalety i wady wybranych elektrowni odnawialnych - wskazuje na mapie państwa posiadające elektrownie jądrowe - przedstawia wielkość produkcji energii elektrycznej wytwarzanej w elektrowniach jądrowych	Uczeń: - analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki lokalizacji przemysłu na świecie - omawia stopień zależności lokalizacji przemysłu od bazy surowcowej i podaje przykłady tej zależności - porównuje cechy przemysłu tradycyjnego i przemysłu zaawansowanych technologii - omawia przyczyny i skutki dezindustrializacji - podaje przykłady przejawów reindustrializacji w Polsce i wybranych krajach Europy - przedstawia bilans energetyczny i jego zmiany na świecie - przedstawia zmiany w bilansie energetycznym Polski w XX w. i XXI w. - omawia gospodarcze znaczenie energii elektrycznej - opisuje zmiany w produkcji i w zużyciu energii elektrycznej na świecie - omawia rozwój energetyki jądrowej na świecie	Uczeń: - omawia wpływ czynników lokalizacji przemysłu na rozmieszczenie i rozwój wybranych działów przemysłu - omawia znaczenie przemysłu high-tech na świecie - omawia przyczyny i przebieg reindustrializacji - omawia przemiany przemysłu w Polsce w XX w. i XXI w. - omawia skutki rosnącego zapotrzebowania na energię - opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni na świecie, w wybranych krajach i w Polsce - omawia plany rozwoju energetyki jądrowej w Polsce	Uczeń: - przedstawia przyczyny zmian roli czynników lokalizacji przemysłu - ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarczy i jakość życia ludności - uzasadnia rolę procesów reindustrializacji na świecie, w Europie i w Polsce - przedstawia działania podejmowane na rzecz ograniczenia tempa wzrostu zużycia energii - analizuje wpływ struktury produkcji energii elektrycznej na bezpieczeństwo energetyczne państwa - uzasadnia potrzebę społecznej debaty nad decyzją dotyczącą rozwoju energetyki jądrowej w Polsce
VI. Usługi				
Uczeń: klasyfikuje usługi	Uczeń: opisuje zróżnicowanie sektora usług	Uczeń: określa stopień zaspokojenia	Uczeń: omawia znaczenie usług w gospodarce	Uczeń: formułuje wnioski na temat poziomu

• omawia usługi podstawowe i wyspecjalizowane • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>transport, infrastruktura transportowa</i> • przedstawia podział transportu • wymienia elementy infrastruktury • wyjaśnia znaczenie terminu <i>łączność</i> • przedstawia podział łączności • wyjaśnia, czym są gospodarka oparta na wiedzy, kapitał ludzki, społeczeństwo informacyjne • wymienia czynniki wpływające na rozwój gospodarki opartej na wiedzy • wymienia największe banki świata • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>handel międzynarodowy (zagraniczny), eksport, import, bilans handlowy państwa</i> • podaje przykłady państw o dodatnim i ujemnym saldzie handlu międzynarodowego • wymienia najważniejsze produkty wymiany międzynarodowej • podaje największych światowych importerów i eksporterów • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, atrakcyjność turystyczna, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> • podaje państwa świata najliczniej odwiedzane przez turystów • wymienia państwa o największych wpływach z turystyki zagranicznej	• na świecie • omawia etapy rozwoju usług • porównuje strukturę zatrudnienia w usługach w Polsce ze strukturą zatrudnienia w wybranych krajach • omawia czynniki rozwoju transportu • wymienia zalety i wady różnych rodzajów transportu • przedstawia rozwój telefonii i jej zróżnicowanie na świecie • wymienia cechy społeczeństwa informacyjnego • omawia zróżnicowanie dostępu do usług bankowych na świecie • przedstawia zróżnicowanie salda handlu międzynarodowego w wybranych państwach • podaje czynniki wpływające na strukturę towarową handlu zagranicznego państw • wymienia negatywne skutki rozwoju handlu międzynarodowego • wymienia rodzaje turystyki • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>walory turystyczne, infrastruktura turystyczna, dostępność turystyczna</i>	• zapotrzebowania na usługi w państwach o różnym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego • przedstawia rozwój sektora usług w Polsce • charakteryzuje poszczególne rodzaje transportu i ich uwarunkowania • opisuje sieć transportu na świecie • omawia czynniki rozwoju transportu w Polsce • omawia spadek znaczenia usług pocztowych i rozwój telekomunikacji komputerowej • podaje cechy gospodarki opartej na wiedzy • omawia rolę władz w gospodarce opartej na wiedzy • porównuje dostęp do internetu w gospodarstwach domowych w Polsce i wybranych krajach Unii Europejskiej • omawia zróżnicowanie usług edukacyjnych na świecie • opisuje kierunki międzynarodowej wymiany towarowej • przedstawia strukturę handlu zagranicznego Polski • charakteryzuje główne regiony turystyczne świata	• państw • wyjaśnia znaczenie poszczególnych rodzajów transportu w rozwoju społeczno-gospodarczym państw • przedstawia prawidłowości w zróżnicowaniu dostępu do internetu na świecie • opisuje rolę łączności w światowej gospodarce • omawia rozwój innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy w Polsce • omawia znaczenie usług edukacyjnych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rosnącą rolę usług finansowych na świecie • omawia rolę giełdy w systemach finansowych i gospodarkach państw • omawia miejsce Polski w handlu międzynarodowym • opisuje zasady sprawiedliwego handlu i wyjaśnia, dlaczego należy ich przestrzegać • omawia przyrodnicze i pozaprzyrodnicze walory turystyczne wpływające na atrakcyjność turystyczną wybranych regionów świata	• zaspokojenia zapotrzebowania na usługi w Polsce w porównaniu z innymi krajami • przedstawia uwarunkowania rozwoju różnych rodzajów transportu w wybranych państwach świata i w Polsce • omawia znaczenie łączności w rozwoju społeczno-gospodarczym świata i w życiu codziennym • omawia przejawy i skutki kształtowania się społeczeństwa informacyjnego • omawia znaczenie usług edukacyjnych i finansowych w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia znaczenie handlu w rozwoju społeczno-gospodarczym świata • omawia rozwój turystyki i jej wpływ na gospodarkę państw i na jakość życia mieszkańców regionów turystycznych
--	--	---	---	---

VII. Wpływ człowieka na środowisko

Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>antropopresja</i> • podaje przykłady zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, wynikających z działalności człowieka • wymienia filary zrównoważonego rozwoju • podaje źródła zanieczyszczeń atmosfery spowodowane działalnością człowieka • wymienia typy smogu • wymienia gazy cieplarniane oraz	Uczeń: • omawia zasady i filary zrównoważonego rozwoju • podaje przyczyny występowania smogu • wymienia inne przykłady wpływu działalności człowieka na atmosferę (globalne ocieplenie, kwaśne opady, dziura ozonowa) • omawia zasoby wody na Ziemi i ich wykorzystanie • podaje przyczyny deficytu wody na świecie	Uczeń: • podaje przykłady nieracjonalnego gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego • opisuje smog typu londyńskiego i smog typu fotochemicznego • omawia pozytywne i negatywne skutki budowy tam na rzekach • przedstawia wpływ płodozmianu i monokultury rolnej na środowisko przyrodnicze • wyjaśnia wpływ działalności górniczej	Uczeń: • omawia skutki wpływu człowieka na środowisko przyrodnicze • podaje skutki występowania smogu • przedstawia przyrodnicze i społeczno-gospodarcze skutki globalnego ocieplenia • omawia ingerencję człowieka w hydrosferę na przykładzie Wysokiej Tamy na Nilu i zaniku Jeziora Aralskiego • omawia wpływ chemizacji i mechanizacji rolnictwa	Uczeń: • dostrzega konflikt interesów w relacji człowiek – środowisko przyrodnicze • przedstawia przykłady rozwiązań konfliktu interesów w relacji człowiek – środowisko • proponuje przykłady działań, które sprzyjają ochronie atmosfery • ocenia wpływ inwestycji hydrotechnicznych na środowisko przyrodnicze • prezentuje na dowolnym przykładzie
---	--	---	---	---

główne źródła ich emisji - wymienia źródła zanieczyszczeń hydrosfery spowodowane działalnością człowieka - wymienia zagrożenia dla środowiska przyrodniczego jakie niesie działalność rolnicza - wymienia rodzaje górnictwa - wyjaśnia znaczenie terminu <i>rekultywacja</i> - wymienia kierunki rekultywacji terenów pogórnich - wymienia zanieczyszczenia emitowane przez środki transportu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>pojemność turystyczna</i> - wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz kulturowy</i> - wymienia czynniki kształtujące krajobraz kulturowy - wyjaśnia, czym jest degradacja krajobrazu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>rewitalizacja</i> - podaje przykłady rewitalizacji	- przedstawia wpływ nadmiernego wypasu zwierząt na środowisko - wymienia zagrożenia związane z górnictwem - wyjaśnia, na czym polega rekultywacja terenów pogórnich - przedstawia wpływ awarii tankowców na środowisko przyrodnicze - wymienia cechy krajobrazu kulturowego terenów wiejskich i miast - wymienia rodzaje rewitalizacji	na litosferę i rzeźbę terenu - omawia wpływ kopalń na stosunki wodne - opisuje zmiany krajobrazu wywołane działalnością transportową - wymienia pozytywne i negatywne skutki dynamicznego rozwoju turystyki - omawia degradację krajobrazu rolniczego i miejskiego - omawia przykłady negatywnych zjawisk na obszarach zdegradowanych - opisuje rodzaje rewitalizacji i podaje przykłady	na środowisko przyrodnicze - prezentuje wpływ melioracji na środowisko przyrodnicze na przykładzie Polski i świata - opisuje powstawanie leja depresyjnego - omawia wpływ górnictwa na pozostałe elementy krajobrazu - wyjaśnia wpływ transportu na warunki życia ludności - omawia wpływ dynamicznego rozwoju turystyki na środowisko geograficzne - podaje przykłady zagrożeń krajobrazu kulturowego na świecie i w Polsce - omawia przykłady proekologicznych rozwiązań w działalności rolniczej, przemysłowej oraz usługowej - wyjaśnia, na czym polega postawa współodpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego	wpływ działalności rolniczej na środowisko przyrodnicze - omawia sposoby ograniczenia wpływu górnictwa na środowisko przyrodnicze - przedstawia możliwości stosowania w turystyce zasad zrównoważonego rozwoju - podaje przykłady działań służących ochronie krajobrazów kulturowych na świecie, w Polsce i w najbliższej okolicy - przedstawia przykłady działań na rzecz środowiska
---	---	--	--	---